

krojene umetnosti«. Umetnik bi se »moral povrniti od spekulacije na zemljo in se intenzivno pečati s problemi časa in ljudi«. Po njegovem so bila tista leta čas, ko bi bile upodabljajoče umetnosti morale zapustiti suvereno izolacijo in beg v artizem in spet služiti dobi, umetnik pa bi bil moral pogledati resnici časa v obraz, »če je še tako odbijajoča in grozna« (Umetnik in njegova doba, Umetnost in revolucija, Sod, 1939).

Poudarim naj še, da je kljub posebnemu stališču o razmerju med miselnostjo in umetnostjo in kljub svobodomiselnosti hodil blizu marksistične slovenske teorije s svojo kritiko tudi Josip Vidmar, zlasti še z načelom, da se umetnik ne oddaljuje od življenja in ga pristno izpoveduje. To kritiko in teorijo je podpiral tudi tako, da je za Prešernovo nagrado mesta Ljubljane zavzeto predlagal estetsko nesporna dela komunistov (Voranca in Kranjca).

Poleg diktata, ki ga je v razvoj slovenske književnosti tudi v 30-ih letih pisala družba kot materialna sila, je mogoče trditi, da je na obrat k človeku kot osebno-družbeni vsoti, torej na premik motivacijskih osnov od vere, duhovnosti, teorije podzavesti k družbeni motivaciji, zlasti v dramatik in prozi, v začetku 30-ih let in naprej vplivala tudi marksistična umetnostna misel in kritika. Z drugo besedo: slovsvena zgodovina se ne more izogniti resnici, da je marksistična misel vplivala na pisatelje v 30-ih letih. Kreft je premaknil motivacijski vzvod slovenske dramatike po ekspresionizmu v družbeno tipologijo in izpelejal osebne poteze dramskih značajev tudi iz razrednih podlag. Tudi v prozi Miška Kranjca, Prežihovega Voranca, Ivana Potrča, Antona Ingoliča in še pri nekaterih je stopil v ospredje družbeni in psihološki zasutek in tip človeka. Povečalo se je tudi število pisateljev in pesnikov marksistov (Voranc, Klopčič, Kreft, Kranjec, Potrč, Brnčič).

Zapiski, ocene in poročila

ANDRÉ MAZON (1881—1967)

Letos poleti je umrl André Mazon, vodilni francoski slavist; v svojih številnih knjigah, razpravah in kritikah je obravnaval tako obsežno in raznovrstno problematiko in v teh območjih prispeval izvirne dosežke, da v slavističnem svetu dandanes velja že za izjemno osebnost. Sicer je strokovno rastel ob znamenitem jezikoslovcu Meilletu, vendar je videti, da so Mazona poleg jezikoslovnih pritegovala zlasti literarnozgodovinska in širša kulturna vprašanja v slavistiki, še posebej tista, ki so povezovala slovansko in francosko umetniško tvornost. Tudi za Mazona veljajo besede, s katerimi je označil slovenskega slavista Matijo Murka (RÉS, 1953, nekrolog): *un slaviste aux vues indépendantes et larges* (slavist z neodvisnimi in širokimi pogledi).

Čeprav Mazon v svojih delih ni reševal slovenističnih vprašanj, je s svojo organizatorsko vnemo in skrbjo vendarle spremljal slavistična prizadevanja pri nas in jim v *Revue des Études slaves* dajal prostor tako v poročilih o naših objavah kakor tudi s prikazovanjem delovnih rezultatov naših pomembnejših slavistov od Pleteršnika do Ramovša. Z objavo in dialektološko analizo štirih južnomakedonskih evangelijskih odlomkov je sodeloval tudi v *Slavistični reviji* (Ramovšev zbornik, 1950).

Mazonovo znanstveno delovanje v slavistiki objema kar šest desetletij in ga je v kratkem spominskem zapisu komajda mogoče označiti. Skoraj ga ni slavista, ki se ne bi bil v času svojega študija, še bolj pa seveda pozneje, srečal z njegovimi objavami ali vsaj z njegovimi jedrnatimi, bistvo zadevajočimi prikazi v bibliografski kroniki RÉS. Kdor se je ukvarjal s slovansko slovnico, ni mogel mimo več izdaj Mazonove češke

(1. izd. 1921) in ruske slovnice (1. izd. 1943); kdor se je poglobljal v slovanski, in posebno v ruski glagolski sistem, je moral spoznati tudi njegovi knjigi o oblikoslovju (1908) in rabi (1914) ruskega glagolskega vida — in četudi so študije o glagolskem vidu v zadnjih desetletjih zasenčile marsikatero Mazonovo trditev, je knjiga o rabi vida še vedno med temelji te vrste literature. Vprašanje glagolskega vida je zanimalo Mazona vse do zadnjih let, saj je v zborniku na čast A. Vaillantu (1964) še enkrat razgrnil in utemeljeval svoje poglede nanj.

Veliko in s posebno zavzetostjo se je Mazon ukvarjal s starimi ruskimi in južno-slovanskimi besedili; med ruskimi sta nedvomno na prvem mestu *Slovo o polku Igo-reve* in *Zadonščina*. Več let je s tenkočutno, čeprav ne vedno prepričljivo analizo dokazoval, da je *Slovo* ponaredek iz druge polovice 18. stoletja, *Zadonščina* pa izvorno delo, po katerem se je pisec *Slova* verjetno zgledoval. Svoje študije o tem je zbral v knjigi *Le slovo d'Igor*, 1940, in odtlej je njegovo ime sinonim za glavnega nasprotnika izvirnosti *Slova*. V svojem prepričanju je Mazon vztrajal do konca; to dokazuje tudi v spisu o Ivanu Bykovskem, visokem duhovniškem funkcionarju iz druge polovice 18. stoletja, ki naj bi bil tudi imel zvezo z besedilom *Slova* (RĚS, 1965).

Pred prvo svetovno vojno, ko je Mazon več let deloval kot kulturni ataše in lektor v Rusiji, je proučeval delo in življenje Gončarova. V ruskih revijah je objavljaj študije o njem, leta 1914 pa je izdal še danes pomembno monografijo o tem mojstru ruskega romana, kakor ga sam imenuje. Pri pregledu več sto enot obsegajočega seznama Mazonovih del je očitno tudi njegovo zgodnje zanimanje za Turgenjeva, zlasti za pisateljevo korespondenco v Franciji. Pariška pisma s komentarji je objavil tudi v knjigi.

Po prvi svetovni vojni je postal Mazon najprej profesor za slavistiko v Strasbourgu (1919—1923), od leta 1924 do upokojitve leta 1952 pa je bil profesor na pariškem Collège de France. Nadvse pomembno je tudi Mazonovo dolgoletno znanstvenoorganizacijsko delovanje v *Institutu d'Études slaves* v Parizu, kjer so leta 1921 ustanovili *Revue des Études slaves* (A. Mazon, A. Meillet, P. Boyer). Revija si je s 45 letniki pridobila visok ugled v slavistiki in ni dvoma, da je imel prav Mazon, ki je bil vse do smrti njen urednik (nazadnje z A. Vaillantom), največji delež pri oblikovanju njene znanstvene podobe. V krog sodelavcev je znal poleg domačih francoskih slavistov privabiti tudi najvidnejša imena iz drugih evropskih slavističnih središč. Razumljivo je, da je tudi sam v njej objavil številne prispevke. Če je kateri izmed 45 letnikov sicer izšel brez Mazonove razprave, pa ni bil noben zvezek (zadnji leta 1966) brez bibliografske kronike, v kateri je poročal o literaturi iz splošne slavistike, rusistike in bohemistike. Zadnja leta se je posvečal največ zgodovini ruske književnosti; ob tem delu je lahko do konca ostal v neposrednem stiku s slavističnim življenjem po svetu.

Kot organizatorja in predavatelja srečujemo Mazona tudi na številnih slavističnih kongresih, komisijah in simpozijih, od prvega kongresa v Pragi (1929) dalje. Živo nam je še v spominu, s kakšno vnemo je kot predsednik simpozija za slovansko filologijo pred kongresom za historične vede v Rimu (1955) skrbel, da sta tam predavala tudi naša strokovnjaka A. Ocvirk (o jeziku) in A. Slodnjak (o književnosti); istega leta je na poti v Beograd na mednarodni slavistični sestanek obiskal tudi naš slavistični oddelek.

Mazon je bil slavist najširšega kova, človek velikega znanja in izvernih misli, kratka — več desetletij je bil ena izmed osrednjih slavističnih osebnosti.

F. Jakopin

KNJIŽNA POLICA

Novi list, ki je pokazal svoja hotenja in dosežke že v desetih številkah, in sicer vsakega dvajsetega v mesecu od oktobra 1966 (dvojna številka) do junija 1967, je glasilo Prešernove družbe. Knjižno polico urejajo: dr. France Bernik, Tone Glavan, Branko Hofman, Gregor Kocijan (odgovorni urednik), Janko Kos, Marijan Kramberger, Miško Kranjec (glavni urednik), Martina Šircelj, France Vurnik in Martin Žnideršič. Tehnični urednik je Mārjan Pollak.

S Knjižno polico uresničuje Prešernova družba enega izmed sklepov o svoji razširjeni dejavnosti na področju širjenja dobre knjige in vzgoje bralcev. Revija naj bi po želji njene izdajateljice pripomogla, da bi knjiga našla svojo pravo vrednost v človekovem življenju, da bo človek knjigo potreboval, si jo želel in jo znal tudi ceniti. Knjižni trg zajame namreč le manjši del slovenskega občinstva, in to skoraj vedno iste